

UDK 902
ISSN 1330-0644
VOL 36/2019.
ZAGREB, 2019.

Prilozi

Instituta za arheologiju u Zagrebu

Izdavač/Publisher
INSTITUT ZA ARHEOLOGIJU
INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY

Adresa uredništva/Address of the editor's office
Institut za arheologiju/Institute of archaeology
HR–10000 Zagreb, Ulica Ljudevita Gaja 32
Hrvatska/Croatia
Telefon/Phone ++385/(0)1 61 50 250
Fax ++385(0)1 60 55 806
e-mail: urednistvo.prilozi@iarh.hr
http://www.iarh.hr

Glavni i odgovorni urednik/Editor in chief
Marko DIZDAR

Uredništvo/Editorial board
Marko DIZDAR, Snježana KARAVANIĆ, Viktória KISS (Budapest, HUN) (prapovijest/Prehistory),
Goranka LIPOVAC VRKLJAN (antika/Antiquities), Tajana SEKELJ IVANČAN, Katarina Katja
PREDOVNIK (Ljubljana, SLO), Natascha MEHLER (Wien, AUT), Juraj BELAJ, Tatjana TKALČEC
(srednji vijek i novi vijek/Middle Ages and Modern era), Predrag NOVAKOVIĆ (Ljubljana, SLO)
(metodologija/Methodology)

Izdavački savjet/Editorial advisory board
Dunja GLOGOVIĆ (Zagreb), Ivor KARAVANIĆ (Zagreb), Laszlo KÓVACS (Budapest, HUN),
Kornelija MINICHREITER (Zagreb), Mladen RADIĆ (Osijek), Aleksandar RUTTKAY (Nitra, SK),
Ivančica SCHRUNK (Minneapolis, USA), Željko TOMIČIĆ (Zagreb), Ante UGLEŠIĆ (Zadar)

Prijevod na engleski/English translation
Ivan ARBANAS, Marko BANDA, Domagoj BUŽANIĆ, Mario CARIĆ, Marko MARAS, Andreja
MAVER, Goran TOMAC, Mirna VUKOV

Lektura/Language editor
Ivana MAJER (hrvatski jezik/Croatian)
Marko MARAS (engleski jezik/English)

Korektura/Proofreads
Katarina BOTIĆ
Marko DIZDAR

Grafičko oblikovanje/Graphic design
Roko BOLANČA

Računalni slog/Layout
Hrvoje JAMBREK

Tisak/Printed by
Tiskara Zelina d.d., Sv. I. Zelina

Naklada/Issued
400 primjeraka/400 copies

Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu uključeni su u sljedeće indekse/
Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu are included in following indices:
DYABOLA – Sachkatalog der Bibliothek – Römisch-Germanische Kommission des Deutschen
Archaeologischen Instituts, Frankfurt a. Main
Clarivate Analytics services – Emerging Sources Citation Index
CNRS/INIST – Centre National de la Recherche Scientifique/L'Institut de l'Information Scientifique
et Technique, Vandoeuvre-lès-Nancy
EBSCO – Information services, Ipswich
ERIH – European Reference Index for the Humanities, European Science Foundation, Strasbourg
SciVerse Scopus – Elsevier, Amsterdam

Sadržaj

Contents

Izvorni znanstveni radovi

Original scientific papers

5	MARKO BANDA
IVOR KARAVANIĆ
Mustjerska industrija špilje Veternice	MARKO BANDA
IVOR KARAVANIĆ
<i>The Mousterian industry of Veternica Cave</i>
41	RAJNA ŠOŠIĆ KLINDŽIĆ
HRVOJE KALAFATIĆ
BARTUL ŠILJEG
TOMISLAV HRŠAK
Krugovi i keramika kroz stoljeća: značajke naselja
sopotske kulture	RAJNA ŠOŠIĆ KLINDŽIĆ
HRVOJE KALAFATIĆ
BARTUL ŠILJEG
TOMISLAV HRŠAK
<i>Circles and ceramics through the centuries:
Characteristics of Neolithic Sopot culture settlements</i>
85	DARIA LOŽNJAK DIZDAR
Status žena u podunavskim zajednicama u starijem
željeznom dobu –
Primjer groba 1 iz Sotina	DARIA LOŽNJAK DIZDAR
<i>Status of women in the Danube Basin communities
in the Early Iron Age –
Example of grave 1 from Sotin</i>
121	MIRJANA SANADER
MIRNA VUKOV
DOMAGOJ BUŽANIĆ
<i>Pax Romana</i> između Burna i Tilurija.
Krajolik sukoba?	MIRJANA SANADER
MIRNA VUKOV
DOMAGOJ BUŽANIĆ
<i>Pax Romana between Burnum and Tilurium.
Landscape of conflicts?</i>
135	MITJA GUŠTIN
The belt-buckle with Bacchus from “ <i>Romuliana</i> ”	MITJA GUŠTIN
<i>Pojasna kopča s Bakhom iz „Romuliane”</i>
143	MAJA BAUSOVAC
Kasnorimski lonci za pohranu s T-oblikom ruba iz
Rifnika kod Celja	MAJA BAUSOVAC
<i>Late Roman storage jars with a T-shaped rim from
Rifnik near Celje, Slovenia</i>

- 161 MARIO CARIĆ
BRINA ZAGORC
DARIA LOŽNJAK DIZDAR
ANITA RAPAN PAPEŠA
ANDREA RIMPF
MISLAV ČAVKA
IVOR JANKOVIĆ
MARIO NOVAK
Bioarheologija kasnoavarske populacije iz nalazišta
Šaregrad – Klopare: preliminarni rezultati

- MARIO CARIĆ
BRINA ZAGORC
DARIA LOŽNJAK DIZDAR
ANITA RAPAN PAPEŠA
ANDREA RIMPF
MISLAV ČAVKA
IVOR JANKOVIĆ
MARIO NOVAK
*Bioarchaeology of the Late Avar population from
Šaregrad – Klopare: preliminary results*

Prikazi

- 181 KREŠIMIR MIJIĆ
Tomislav Fabijanić, Miroslav Glavičić, Mirko
Rašić, Kulturno povijesna baština općine Ljubuški:
Zbornik radova
- 185 KREŠIMIR MIJIĆ
Irena Radić Rossi – Giulia Boetto (ur.), Pakoštane
– Veli Školj: Kasnoantički brodolom u geološko-
geografskom i kulturno-povijesnom kontekstu

Book reviews

- KREŠIMIR MIJIĆ
*Tomislav Fabijanić, Miroslav Glavičić, Mirko
Rašić, The Culture-historical Heritage of the
municipality of Ljubuški: The Collection of Papers*
- KREŠIMIR MIJIĆ
*Irena Radić Rossi – Giulia Boetto (eds.), Pakoštane
– Veli Školj: The Late Roman Shipwreck in Its
Geological-geographic and Cultural-historical
Context*

- 189 UPUTE AUTORIMA

- GUIDELINES FOR CONTRIBUTORS

Kasnorimski lonci za pohranu s T-oblikom ruba iz Rifnika kod Celja

Late Roman storage jars with a T-shaped rim from Rifnik near Celje, Slovenia

Izvorni znanstveni rad
Antička arheologija

Original scientific paper
Roman archaeology

UDK/UDC 904:738(497.4 Rifnik)"652"

Primljeno/Received: 18. 01. 2019.

Prihvaćeno/Accepted: 31. 07. 2019.

MAJA BAUSOVAC
Pokrajinski muzej Celje
Trg Celjskih knezov 8
SI-3000 Celje
Slovenija
maja.bausovac@pokmuz-ce.si

Među mnogobrojnim keramičkim materijalom datiranom s prijelaza iz 4. u 5. stoljeće, nalaze se i tzv. veliki lonci za pohranu s T-oblikom ruba koji je, kao i cijelo tijelo posuda, ukrašen jednostrukim ili višestrukim valovnicama te horizontalnim kanelurama. Ovaj dosta karakterističan oblik posuda na slovenskim nalazištima je rijedak; osim na Rifniku, veća količina ulomaka pronađena je samo u Kranju. I u drugim zemljama (Mađarska, Bugarska, Hrvatska, Srbija) veća količina navedenih lonaca nalazi se tek na rijetkim nalazištima koji se mogu povezati s loncima za pohranu iz Rifnika po obliku i ukrasu, ali ne i po fabricatu. Fabricat je, naime, jednak kao kod nekih drugih oblika rifničkoga keramičkog posuđa iz istoga razdoblja, što ukazuje na lokalnu proizvodnju, a koja prati opće trendove toga razdoblja.

Cljučne riječi: Slovenija, Rifnik kod Celja, kasnorimsko razdoblje, visinsko naselje, federati, keramičarske radionice

The period at the turn of the 4th and 5th centuries produced a wealth of pottery, including large storage jars with a T-shaped rim and decorated with single or multiple wavy lines and horizontal grooves on the rim and body. It is a fairly specific pottery form that is quite rare at Slovenian sites; apart from Rifnik, a more substantial quantity has only been excavated in Kranj. Elsewhere (Hungary, Bulgaria, Croatia, Serbia), such jars are known in greater numbers on a few sites only and are similar to those from Rifnik in shape and decoration, but not fabric. At Rifnik, their fabric is the same as that used for several other kinds of pottery from the same period, which suggests a local production that followed the general trends of the day.

Keywords: Slovenia, Rifnik near Celje, Late Roman period, hilltop settlement, foederati, pottery workshops

Rifnik je 568 m visoko brdo u blizini Šentjurja, istočno od Celja, na kojem su tijekom desetljeća sustavnih arheoloških istraživanja (pod okriljem Pokrajinskoga muzeja Celje) otkriveni dokazi o naseljavanju od neolitika nadalje.

Zbog prirodne zaštite i strateške pozicije, najviše je tragova života iz starijega željeznog doba te kasne antike.¹ Također, dosta je nalaza otkriveno i iz ranorimskoga razdoblja kada se na samome vrhu pretpostavlja smještaj svetišta te k tome pratećih objekata.

Sudeći po keramičkim nalazima, prvi val naseljavanja u kasnoantičkome razdoblju zbio se krajem 4. i početkom 5. stoljeća. U to se vrijeme svrstavaju glazirano posuđe, rani oblici glačane keramike, ulomci sjevernoafričkih amfora te neki oblici keramike grublje fature (Bausovac 2011). Prema analogijama, stratigrafiji nalazišta te fabricatima, u tu skupinu ubrajaju se bikonične čaše (obično s ukrasom valovnice), neki oblici vrčeva, zdjele, veći lonci za pohranu te drugi lonci.

Rifnik is a 568 m high hill overlooking Šentjur, east of Celje. It has been the site of a systematic and decades-long archaeological investigation (under the leadership of the Celje Regional Museum) that unearthed evidence of human occupation from the Neolithic onwards.

The naturally protected and strategically located hilltop was particularly attractive for human habitation during the Early Iron Age and Late Antiquity,¹ though it also yielded numerous finds from the Early Roman period, when a temple with associated buildings is posited to have stood here.

The pottery from Rifnik indicates that the first wave of Late Antique settlers came in the late 4th and early 5th centuries. Glazed ware, early forms of burnished ware, sherds of North African amphorae, and some forms of coarseware (Bausovac 2011) all date from this time. Formal parallels, site stratigraphy, and pottery fabrics show that the pottery from this period comprises biconical beakers (usually decorated

1 Danas vidljivi, djelomično rekonstruirani objekti su većinom iz 6. stoljeća.

1 The buildings that are visible and partly reconstructed today mainly date from the 6th century.

Takozvani lonci za pohranu (kat. br. 1–23; T. 1: 1–2; 2: 1–4; 3: 1; 4: 1–14) od ostalih se kasnoantičkih lonaca pronađenih na Rifniku već na prvi pogled razlikuju po veličini, obično prilično debljoj stijenci (do 1,5 cm), ukrasu valovnice te više ili manje naglašenom T-obliku ruba. Rub ima promjer 28 do 37,4 cm i bez iznimke je na vrhu ukrašen s jednostrukom ili višestrukom valovnicom, nekad kombiniranom s koncentričnim kanelurama. Jednak ukras javlja se i po cijelom trbušastom tijelu, osim predijela prema dnu posude.

Sve lonce za pohranu iz Rifnika možemo po fabrikatu svrstati u dvije skupine koje su međusobno dosta slične. Posude su izrađene na lončarskome kolu, iz pročišćene grubozrnate glinene mase, s brojnim oštrorubim primjesama vapnenca različite veličine. Tvrdo su pečene u redukcijskoj atmosferi; pri tome je prijelom primjeraka s fabrikatom tipa 1 jako svijetle boje, a primjeraka s fabrikatom tipa 2 tamno siv ili crn, s vidljivim pojedinačnim željeznim oksidima. U oba primjera površina je tamna i veoma svjetlucava (zbog tinjca).

Taj oblik keramike u Sloveniji je prilično rijedak. Osim na Rifniku, gdje su bili pronađeni ostaci bar 29 takvih posuda,² rijetki ulomci zabilježeni su još na Tinju nad Loko pri Žusmu (Ciglenečki 2000: 182, 186; T. 24: 5; 35: 32; 36: 9), po jedan primjerak na Ajdovskem gradcu nad Vranjem pri Sevnici³ te na Vipoti (Ciglenečki, Pirkmajer 1987: 223; T. 2: 27). Jedino je nešto veća količina ulomaka bila pronađena kod novih arheoloških istraživanja u staroj gradskoj jezgri u Kranju.⁴

Porijeklo tih posuda već je W. Schmid, koji je istraživao Rifnik tijekom II. svjetskoga rata, povezo s Gotima na području Krima (Schmid 1943: 276). I H. Rodriguez predviđa njihovo porijeklo u jugoistočnoj Evropi, gdje srodne oblike nalazimo već među rimskodobnim materijalom (Rodriguez 1997: 157). Riječ je o većim crveno pečenim loncima za pohranu koji su obično datirani u kraj 1., a još češće u 2. stoljeće. Obično su izrađeni od fine gline, s plitko urezanim ukrasom višestruke valovnice između dva niza kanelura te s crnim smolastim premazom na rubu. Njih i O. Brukner opredjeljuje kao prethodni oblik kasnorimskih primjeraka (Brukner 1981: 42).

Brojni primjerci kasnorimskih lonaca za pohranu, sličnih onima s Rifnika, bili su otkriveni na više lokacija u Bugarskoj, između ostaloga na Sadovcu, gdje su tretirani kao lokalni proizvodi iz kraja 4. stoljeća (Kuzmanov 1992: 215; T. 102–107).⁵ Na nalazištu Tokod u Mađarskoj pojavljuju se istovremeno s glaziranom keramikom – od sredine 4. stoljeća nadalje (Lányi 1981: 78, 86, sl. 17: 2–4).⁶ Na nalazištima Arka i Szilvásvárad na sjeveru Mađarske pripisuju se Sarmatima (Salamon, Török 1960: 146, 153, 156, sl. 38: 1–7; 42: 36). Primjerci takvih posuda bili su otkriveni i na području Srbije – osim u Singidunumu, gdje su smješteni u drugu polovicu 4.

with wavy lines), some forms of jugs, bowls, large storage and other jars.

The large storage jars (cat. no. 1–23; Pl. 1: 1–2; 2: 1–4; 3: 1; 4: 1–14) differ from other Late Antique jars from Rifnik in size, usually thick walls (up to 1.5 cm), wavy line decoration, and a more or less pronounced T-shaped rim. They measure from 28 to 37.4 cm in diameter at the rim, which is consistently decorated on top with single or multiple wavy lines, in some cases combined with concentric grooves. The same design is repeated across the ellipsoid body with the exception of the lower part.

The storage jars from Rifnik are made of two fairly similar fabrics. They are all made on the potter's wheel of refined coarse-grained clay with numerous sharp-edged limestone inclusions of different sizes and fired hard in a reducing atmosphere. The fracture of Fabric 1 is light coloured, that of Fabric 2 is dark grey or black with visible individual inclusions of iron oxide; the surface of both fabrics is dark and micaceous.

This form of pottery is rather rare in Slovenia. Apart from Rifnik, which yielded the remains of at least 29 such vessels,² some sherds have been recorded at Tinje above Loka near Žusem (Ciglenečki 2000: 182, 186; Pl. 24: 5; 35: 32; 36: 9), one at Ajdovski gradec above Vranje near Sevnica,³ one at Vipota (Ciglenečki, Pirkmajer 1987: 223; Pl. 2: 27), and more numerous sherds in the old city centre of Kranj.⁴

W. Schmid, who excavated at Rifnik during World War II, was the first to seek the origin of these jars with the Goths in the Crimea (Schmid 1943: 276). H. Rodriguez presumes their origin in south-eastern Europe, where related forms are known among the Early Roman finds (Rodriguez 1997: 157). These related forms are large red-fired storage jars dated to the late 1st century and even more to the 2nd century. They are usually made of fine clay and bear shallow incisions in the shape of multiple wavy lines flanked by bands of grooves on both sides and covered with a black resinous coat along the rim. O. Brukner also considers these as the predecessors of the Late Roman examples (Brukner 1981: 42).

A number of Late Roman storage jars similar to those from Rifnik have been found at several Bulgarian sites, among them at Sadovec, where they are considered local products from the late 4th century (Kuzmanov 1992: 215; Pls. 102–107).⁵ At Tokod in Hungary, such jars were in use simultaneously with glazed ware, i.e. from the mid-4th century onwards (Lányi 1981: 78, 86, Fig. 17: 2–4).⁶ Those from Arka and Szilvásvárad in northern Hungary have been attributed to the Sarmatian period (Salamon, Török 1960: 146, 153, 156, Figs. 38: 1–7; 42: 36). Examples from Serbia have come to light at *Singidunum*, dated to the second half of the 4th

2 Ulomci koji se u ničemu ne razlikuju od ostalih te nemaju točnih podataka o nalaženju, na ovome mjestu nisu navedeni.

3 Neobjavljeni materijal (Narodni muzej Slovenije, inv. br. R 11817).

4 Neobjavljeni materijal.

5 Oblik ruba tu varira od trokutnoga do T-oblika. Osim valovnice, pojavljuju se i urezane linije, a neki primjerci su čak bez ukrasa.

6 Tip XXXII autorica veže na rimskodobnu tradiciju.

2 The sherds that do not differ from the rest and that come without precise archaeological context data are not considered here.

3 Unpublished finds (National Museum of Slovenia, Inv. No. R 11817).

4 Unpublished finds.

5 The rim form of these jars varies from triangular to T-shaped. The decoration consists of wavy and incised lines; some jars are even undecorated.

6 The author ties Type XXXII to earlier Roman tradition.

stoljeća,⁷ a nalazimo ih još u Srijemskoj Mitrovici,⁸ Dombovu kod Novoga Sada (Brukner 1981: T. 128: 21) i dr., a u Hrvatskoj slični primjerci pronađeni su u Vinkovcima (Roksandić 2018: 94–95). Autorica ih je na osnovi kemijskih analiza opredijelila kao lokalni proizvod.

Prema analogijama možemo i primjerke iz Rifnika datirati u kraj 4. te početak 5. stoljeća. Na to ukazuje i sličnost fabrikata i ukrasa s dobro datiranim bikoničnim čašama (Bausovac 2011: 77; T. 12: 2–6)⁹ te lokacija nalaza (sl. 1). Naime, najveća koncentracija je na mjestu Kuće VI, gdje je pronađeno i najviše istovremene glazirane keramike, te u njejoj neposrednoj blizini – na unutarnjoj strani bedema (između Tornjeva III i IV). Sporadični se nalazi pojavljuju po cijelom naseobinskom platou, a u nešto većem broju između Velike crkve i Cisterne, ispred Tornja I i uz Ulazni toranj – t.j. na mjestima gdje su predviđeni objekti već u rimskome periodu.

Ulomci iz Cisterne primarno su iz Kuće VI, pošto pripadaju istim posudama. Isto tako, primjerci iz recentnih zasipa na sjeveroistočnome djelu platoa vjerojatno su bili pronađeni na mjestu rimskodobnoga objekta među Velikom crkvom i Cisternom. Ulomci pronađeni u istočnome prostoru Kuće 6 ne ukazuju na raniju dataciju objekta, koji se inače datira u 6. stoljeće, već na ponovnu upotrebu starijega lonca za pohranu (T. 3: 1), koji je bio na najširem obodu izbrušen u sekundaran rub te je od tada vjerojatno funkcionirao kao zdijela.

Kakva je bila namjena tih lonaca možemo djelomično zaključiti po njihovome obliku te tragovima na površini. Već njihova veličina (lonac pod kat. br. 2 držao je više od 22 litara tekućine) ukazuje kako vjerojatno nisu služili za svakodnevnu pripremu hrane. Isto tako, većinom neporozna i nezagorena vanjska površina dokazuje da nisu bili izloženi direktnoj vatri. Unutarnja površina većine posuda je porozna sve do ruba što ukazuje da je u njima stajala neka kisela hrana ili piće koje je rastopilo vapnenac. Pošto su ti lonci skoro u cjelosti ukrašeni, a nalazimo i čaše i vrčeve s istom fakturom i ukrasom, najvjerojatnije je da se u njima posluživalo piće. Možda vino koje je najčešće tovareno i čuvano u amforama ili bačvama, ili pivo koje ima isto tako nisku Ph vrijednost¹⁰ i zato djeluje na stijenke keramičkih posuda kao blaga kiselina. Keramički poklopci primjerenih dimenzija na nalazištu nisu otkriveni.

Nešto manji lonci (kat. br. 24–29; T. 3: 2–7) s ponekad malo drugačije izvedenim rubom (promjera 14–22 cm), imaju istu fakturu i ukras. Da je i funkcija bar kod dva primjerka (kat. br. 26 i 29) slična, ukazuju tragovi na površini.

Zanimljivu sličnost u fakturi te položaju ruba pronađena je među loncima za pohranu te manjim, neukrašeni kuglas-

century,⁷ at Srijemska Mitrovica,⁸ Dombovo near Novi Sad (Brukner 1981: Pl. 128: 21), and elsewhere. In Croatia, some pieces were found in Vinkovci (Roksandić 2018: 94–95). The results of chemical analyses suggest they too are local products.

Formal parallels, the similarity in fabric and decoration, with the reliably dated biconical beakers (Bausovac 2011: 77; Pl. 12: 2–6)⁹ and findspots within the settlement at Rifnik (Fig. 1) show that such jars date from the late 4th and early 5th centuries. Their greatest concentration has been noted in the area of House VI, which also yielded the greatest amount of contemporary glazed ware, and on the interior side of the fortification wall between Towers III and IV in the immediate vicinity of the house. Other examples have come to light across the whole of the settlement plateau, in slightly greater numbers between the Large church and the Cistern, in front of Tower I, and at the Gate tower; all these are areas where there were presumably earlier buildings in the Roman period.

The fragments found in the Cistern originate from House VI, as they belong to the same vessels. Similarly, the sherds from the recent deposits in the north-eastern part of the plateau probably originate from earlier Roman buildings located between the Large church and the Cistern. The sherds recovered from the east room of House 6 do not indicate an earlier date of the building, otherwise attributed to the 6th century, but rather a reuse of an old storage jar (Pl. 3: 1) that was cut off at maximum diameter and as such probably served as a dish.

The function of these jars can in part be deduced from their form and surface condition. Their great size (the jar under cat. no. 2 held more than 22 litres) shows they were probably not used for daily food preparation. Their mainly non-porous and unburnt exterior shows they were not directly exposed to fire. In contrast, the interior surface of most of these jars is porous up to the rim, indicating an acidic content, either food or drink, which dissolved the limestone inclusions. Given that the decoration covers almost all of the jars' exterior and that the same fabric and decoration is also present on beakers and jugs, it is safe to assume that the jars contained a beverage. It may have been wine, which was most often transported in amphorae or barrels, or possibly beer, which also has a low, acidic pH.¹⁰ The site yielded no lids of a suitable size.

Slightly smaller jars (cat. no. 24–29; Pl. 3: 2–7), some with a slightly differently shaped rim (diam. 14–22 cm) share the same fabric and decoration. The surface treatment on at least two examples (cat. no. 26 and 29) indicates a function

7 Tip VI/11 po Nikolić-Đorđević (2000: 133).

8 Neobjavljeni materijal iz Muzeja u Sremu.

9 Analogni primjerci objavljeni kod: Bolta 1957: 323, sl. 3–4; Giesler 1981: 229, T. 45: 27–28, 30; Pahić 1979: T. 12: 1; 1980: 98, Prilog 1: 7; Sokol 1994: T. 4: 4–5; Strmčnik 1997: 280, T. 4: 16–17. Takve posude s Ančnikovog gradišča i Kuzelina S. Ciglenečki datira čak točnije u prvu trećinu 5. stoljeća (Ciglenečki 2000: 64).

10 Pivo koje se izrađuje danas ima Ph vrijednost od 4 do 4,5, a nekad je Ph vrijednost piva – zbog drugačijeg postupka izrade, bila još niža, pogotovo ako je za sirovinu bila upotrebljena kišnica.

7 Type VI/11 after Nikolić-Đorđević (2000: 133).

8 Unpublished finds kept in the Museum of Srem.

9 Parallels published in: Bolta 1957: 323, Figs. 3–4; Giesler 1981: 229; Pl. 45: 27–28, 30; Pahić 1979: Pl. 12: 1; 1980: 98, App. 1: 7; Sokol 1994: Pl. 4: 4–5; Strmčnik 1997: 280; Pl. 4: 16–17. S. Ciglenečki dates such vessels from Ančnikovo gradišče and Kuzelin more precisely to the first third of the 5th century (Ciglenečki 2000: 64).

10 Beer today has the pH value between 4 and 4.5, while in ancient times beer was produced using a different process that resulted in an even lower pH, particularly if using rainwater.

Sl. 1 Rifnik – rasprostranjenost kasnorimskih lonaca za pohranu na nalazištu (izmjera: F. Pašić; crtež: M. Bausovac)
 Fig. 1 Rifnik – distribution of the Late Roman storage jars at the site (measurements: F. Pašić; drawing: M. Bausovac)

tim loncima (kat. br. 30–34; T. 3: 8–11) koji su pronađeni na Rifniku u pet primjeraka (Bausovac 2011: 87, 93, sl. 13; T. 19: 3–5, 7). Te su posude i na drugim nalazištima rijetke, a slični primjerci pojavljuju se među keramičkim materijalom iz Tinja (Ciglenečki 2000b: 65, 178; T. 15: 6–11, 13) te s nalazišta Evropa u Celju,¹¹ u slojevima s glaziranom keramikom.

Više primjeraka takvih posuda – s valovnicom ili bez ukrasa, pronađeno je na nalazištu Sadovec u Bugarskoj (Kuzmanov 1992: T. 56: 6; 99: 1–8) gdje su tretirani kao lokalni proizvodi iz prve polovice 5. stoljeća (Kuzmanov 1992: 215). Da su i naši primjerci istovremeni – uz analogije i fabrike – ukazuje i njihov pronalazak na mjestu Kuće VI. Njihova funkcija vjerojatno je nešto drukčija od lonaca za pohranu, budući da su na unutarnjoj strani dvaju primjeraka (kat. br. 30 i 34) vidljivi tragovi masnoće.

Kao kod većine drugih visinskih naselja po Sloveniji i šire, i na Rifniku ukazuje se intenzivnije naseljavanje na prijelazu iz 4. u 5. stoljeće. To je vrijeme unutarnjih razdora te razdoblje poslije bitke kod Adrianopla, kada se na teritoriji rimske države naseljavaju brojni stranci. Pošto Rifnik ima

similar to that of the large jars.

There is an interesting similarity in fabric and rim position between the large storage jars and five smaller, undecorated globular jars (cat. no. 30–34; Pl. 3: 8–11) (Bausovac 2011: 87, 93, Fig. 13; Pl. 19: 3–5, 7). Such globular jars are also rare at other sites, for example the Late Roman site at Tinje (Ciglenečki 2000b: 65, 178; Pl. 15: 6–11, 13) and the Evropa site in Celje,¹¹ recovered from layers that also contained glazed ware at both sites.

Several such globular jars – either with a wavy line or undecorated – have been found at Sadovec, Bulgaria (Kuzmanov 1992: Pls. 56: 6; 99: 1–8), which are seen as local products from the first half of the 5th century (Kuzmanov 1992: 215). These parallels, the fabrics, and the fact that the jars from Rifnik were found in the area of House VI, all point to the same dating. Their function, however, must have been different than that of the large storage jars, as two of the five examples (cat. no. 30 and 34) bear traces of fat on the interior surface.

Like most hilltop settlements in Slovenia and the wider region, Rifnik witnessed intensified occupation at the turn of the 4th and 5th centuries. For the Roman Empire, this was

¹¹ Neobjavljeni materijal (Pokrajinski muzej Celje, inv. br. 15763).

¹¹ Unpublished finds (Celje Regional Museum, Inv. No. 15763).

dobru stratešku poziciju, tada vjerojatno nije samo u funkciji refugija, nego i osmatračnice, tj. manje vojničke utvrde koja vrši nadzor nad jednim od putova iz Celeje prema istoku (Kovačič 1926: 27–28).

Sudeći po nalazima, rimskodobni objekt između Velike crkve i Cisterne – najvjerojatnija lokacija hrama boga Akvonijsa, tada je još u upotrebi.¹² Izgrađen je već i bedem (u toj fazi još bez tornjeva), na kojeg se u srednjem dijelu (s unutarnje strane) naslanja veći objekt (Kuća VI) s jednim velikim te tri manja prostora.¹³ Objekt je poslije obnove bedema u vrijeme Justinijana I¹⁴ srušen do temelja, pa njegovu funkciju preuzimaju obrambeni tornjevi.

Osim stratigrafije, i keramički nalazi – otkriveni na mjestu Kuće VI, ne ukazuju samo na njenu upotrebu na prijelazu iz 4. u 5. stoljeće, već i na njenu funkciju.

Pored glaziranoga posuđa (Bausovac, Pirkmajer 2012), tu su otkriveni još ulomci ranih oblika glačane keramike – prije svega vrčeva (Bausovac 2011: 50; T. 5: 1–5) te ulomci većih amfora sjeveroafričkoga porijekla koje se ne pojavljuju poslije sredine 5. stoljeća (Bausovac 2010: 696–697; T. 4: 19–21).

Ako pojavu glaziranoga posuđa u to vrijeme interpretiramo kao neki opći trend¹⁵ koji je nastao kao posljedica manjka finoga posuđa (s propadanjem velikih produkcijskih centara tere sigilate) (Gassner 2000: 235), pojava glačane keramike u istome razdoblju na nalazištu pobuđuje više pažnje. Iako nije nužno vezana za federate, njen fabrikat ukazuje na strani izvor, a analogne oblike pronalazimo u kaštelima uz dunavski limes. I velike cilindrične amfore u kasnorimsko doba pojavljuju se, prije svega, na zapadno-slovenskim nalazištima vezanim za vojni obrambeni sistem *claustra Alpium lularum* (Vidrih-Perko 1994: 267, 274) koje su sjeveroafričke provincije opskrbljivale prehrambenim proizvodima u okviru anone. Time možemo sa znatnom sigurnošću tvrditi kako je Kuća VI objekt vojnoga značaja te je vjerojatno na prijelazu iz 4. u 5. stoljeće u njoj bila smještena posada federata.¹⁶ Vjerojatno možemo njima pripisati i upotrebu velikih lonaca za pohranu te glazirane keramike, budući da se obje vrste keramike po oblicima povezuju s Podunavljem.

Iako je tad i keramika grube fature proizvedena u ve-

an era of internal turmoil and, following the Battle of Adrianople, also a time of mass immigration of foreign peoples. Because of its strategic location, Rifnik probably functioned not only as a place of refuge, but also as a small military fort that controlled one of the routes leading eastwards from Celeia (Kovačič 1926: 27–28).

Small finds suggest that the building constructed earlier in the Roman period – most likely a temple to the god Aquonius – and located between the large church and the cistern was still in use at the turn of the 4th and 5th centuries.¹² The fortification wall was constructed in this period (without towers in the first phase) together with a building (House VI) with one large and three smaller rooms leaning onto the interior side of the fortification in its central part.¹³ During the renovation of the fortification wall in the time of Justinian I,¹⁴ the building was razed to the ground and its function taken over by the towers.

The stratigraphy and the pottery recovered in House VI indicate not only its occupation at the turn of the 4th and 5th centuries, but also its function.

It yielded glazed ware (Bausovac, Pirkmajer 2012) and sherds of the early forms of burnished ware, mainly jugs (Bausovac 2011: 50; Pl. 5: 1–5), as well as sherds of large North African amphorae that ceased to be used after the mid-5th century (Bausovac 2010: 696–697; Pl. 4: 19–21).

While the use of glazed ware in this time is seen as a general trend¹⁵ that began as a response to a lack of fineware (following the decline of the large production centres of terra sigillata) (Gassner 2000: 235), the contemporary appearance of burnished pottery at the site deserves further discussion. Although not necessarily associated with the *foederati*, its fabric does suggest foreign origin, with parallels known at forts along the Danube limes. Also, the large cylindrical amphorae mainly occur in Slovenia at the sites in its western part that are connected with the *claustra Alpium lularum* barrier system (Vidrih-Perko 1994: 267, 274); they were intended for the foodstuffs of North African provenance supplied as part of the *annona*. In view of that, it is safe to assume that House VI had a military character, hosting a garrison of *foederati* at the turn of the 4th and 5th centuries.¹⁶ They were probably the ones who used the large storage jars and the glazed ware, as both forms show ties

12 Time predviđamo da Velika crkva, koja se nalazi u neposrednoj blizini, u to vrijeme još nije postojala. Slična je situacija i na drugim visinskim nalazištima, jer tada još funkcioniraju crkvena središta u gradovima (Bratož 1981) koja krajem 4. stoljeća doživljavaju svoj zadnji procvat (Ciglenečki 1997: 192). Objekt je bio bar djelomično srušen kod izgradnje osrednjeg prostora Velike crkve (krajem 5. ili u početku 6. stoljeća), a do kraja vjerojatno tokom 6. stoljeća. Pri tome su bili građevinski elementi svetišta ponovno upotrebljeni kod dogradnje crkve, obrambenih tornjeva te još nekih drugih objekata.

13 Taj danas više nije vidljiv, jer je bio odmah poslije iskopa uništen, no sačuvali su se tlocrt i opis objekta (Schmid 1943).

14 Vjerojatno poslije 539. godine, kada na ovome prostoru porazi Istočne Gote.

15 Glazirano posuđe izrađuju brojne manje lokalne radionice.

16 Posade federata bile su i na Ptujju (Jevremov et al. 1993: 223; Ciglenečki 1999: 341) te u Emoni (Vuga 1985), a na osnovi materijalnih dokaza možemo predvidjeti federate i u Kranju, Predjama, Čepni nad Zagorjem, Sv. Lambertu i Polhograjskoj gori (Ciglenečki 2005: 125).

12 This also indicates that the Large church, located in the immediate proximity, had not yet been constructed at the time; a similar situation has been observed at other hilltop sites, as the ecclesiastical centres in the lowland towns were still active (Bratož 1981), enjoying their last period of prosperity towards the end of the 4th century (Ciglenečki 1997: 192). The temple was at least in part torn down during the construction of the Large church (in the late 5th or early 6th century) and completely razed at a later date during the 6th century, with the building material reused for the church, the towers and several other buildings.

13 This part is no longer visible today as it was destroyed immediately after being excavated, but its plan and description have survived (Schmid 1943).

14 Probably after 539, when he defeated the Ostrogoths in this area.

15 Glazed ware was produced in numerous small local workshops.

16 Garrisons of *foederati* are also posited to have existed at *Poetovio* (Jevremov et al. 1993: 223; Ciglenečki 1999: 341) and *Emona* (Vuga 1985). Based on material evidence, they were possibly also at Kranj, Predjama, Čepna above Zagorje, Sv. Lambert, and Polhograjska gora (Ciglenečki 2005: 125).

ćim regionalnim proizvodnim centrima, na Rifniku se pojavljuju oblici te fabrikati koje u manjem broju nalazimo tek u neposrednoj okolici. Glede na priličnu količinu velikih lonaca za pohranu na Rifniku, njihovo podudaranje po fabrikatu s drugim oblicima posuđa te razlikovanje (po fabrikatu) sa sličnim loncima iz drugih nalazišta,¹⁷ ukazuju na izradu u neposrednoj blizini. Time predviđamo opstanak jedne ili dvije specijalizirane lončarske radionice¹⁸ koje u oblicima i ukrasu prate opće trendove toga vremena, odnosno prilagođavaju se željama kupaca.¹⁹

KATALOG KERAMIKE

Uvod u katalog

U katalogu su obrađene 34 keramičke posude – tako veliki lonci za pohranu (kat. br. 1–23) kao i nekoliko manjih primjeraka s ukrasom valovnice (kat. br. 24–29) te kuglasti lonci bez ukrasa (kat. br. 30–34), izrađeni u istim keramičkim radionicama, više-manje u istome vremenskom periodu. Da ulomci pripadaju različitim posudama, prepoznaje se na osnovi različitih oblika, ukrasa, ali i na osnovi različite zrnitosti i promiješanosti glinene mase te rasporedu i količini primjesa,²⁰ vidljivih u prijelomu.

Pošto se kod različitih posuda oblik i ukras ponavljaju, neki ulomci tijela posuda nisu nacrtani,²¹ već samo navedeni u katalogu – prije svega zbog svoje nalazišne lokacije.

Broju ulomaka u katalogu slijedi opis oblika i ukrasa, a tipu fabrikata²² stanje površine, boja i dimenzije. Kod nalazišnih podataka navedena je godina nalaza, stratigrafska jedinica te položaj.²³ Inventarni brojevi su oznake pod kojima su predmeti pohranjeni u Pokrajinskome muzeju Celje. Ako je predmet već objavljen, uz opis je naveden i citat.

Kratice:

B – boja; Bp – boja površine; Bpr – boja prijeloma; Bup – boja unutarnje površine; Bvp – boja vanjske površine; D – debljina stijenke; Dr – promjer ruba; Dt – promjer tijela; F – fabrikat; Inv. br. – inventarni broj; SJ – stratigrafska jedinica; (sač.) v – (sačuvana) visina; Š – širina; Vel – veličina ulomka.

17 Ulomci iz Rifnika po fabrikatu se razlikuju od onih iz Kranja i Tinja. Isto tako, prilično se razlikuju i od onih s udaljenijih nalazišta – na primer Srijemske Mitrovice, s pročišćenijom keramičkom masom i manje primjesa. Jednaku fakturu kao neki od primjerka iz Rifnika ima samo jedan ulomak iz obližnje Vipote nad Pečovnikom u blizini Celja (Ciglenečki, Pirkmajer 1987: 223; T. 2: 27).

18 Točna lokacija još nije poznata, ali pretpostavljamo kako se nalazi uz jedan od vodotoka u dolini.

19 Za stručni pregled prijevoda na hrvatski jezik zahvaljujem Ivani Ožanić-Roguljić.

20 Vapnenac smo prepoznali na osnovi topljivosti u 10% kiselini HCl.

21 Neki od tih su fotografirani.

22 Oba tipa opisana su već u tekstu.

23 Ako neki od podataka nisu navedeni znači kako oni nedostaju te ih nije bilo moguće rekonstruirati. Zbog lakše orientacije, lokacija je opisna po objektima, iako je u originalnoj dokumentaciji bilježena po kvadrantima. Ulomci nekih posuda bili su pronađeni na više lokacija.

with the Danube Basin.

Though the coarseware of the period was still produced in large regional production centres, Rifnik yielded forms and fabrics that occur only at nearby sites. The relatively great quantity of large storage jars at Rifnik, their similarity in fabric with other pottery forms from the site, and, in contrast, the lack of similarity in fabric with such jars from other sites,¹⁷ point to a particularly local production. It leads us to posit the existence of one or two specialised pottery workshops¹⁸ that supplied the local needs, but followed the general formal and decorative trends of the day, in keeping with the wishes of their customers.¹⁹

POTTERY CATALOGUE

Introduction to the catalogue

The catalogue presents 34 ceramic vessels comprising large storage jars (cat. no. 1–23), smaller jars with wavy line decoration (cat. no. 24–29), and undecorated globular jars (cat. nos. 30–34) that came from the same pottery workshops active in roughly the same period. The differences in form, decoration, fabric grain size, the degree to which the clay was kneaded, and the distribution of inclusions²⁰ at the fractures show that the sherds belong to different vessels.

The form and decoration is the same for several vessels, hence some of their sherds are not drawn,²¹ but only described in the catalogue, primarily because of their archaeological context.

Each catalogue entry consists of the successive sherd number, description of the form and decoration, fabric type,²² surface condition, colour and size. As for the context, the catalogue gives the year of discovery, the stratigraphic unit, and the microlocation.²³ All the sherds are kept in the Celje Regional Museum. Wherever there is a publication, it is provided in the description.

Abbreviations:

c – colour; sc – surface colour; fc – fracture colour; isc – interior surface colour; esc – exterior surface colour; th – wall thickness; rd – rim diameter; bd – body diameter; f – fabric; Inv. No. – inventory number; SU – stratigraphic unit; (surv.) h – (surviving) height; w – width; size – size of the fragment.

17 The sherds from Rifnik differ in fabric from those found at Kranj and Tinje. They also differ from those recovered at more distant sites such as Srijemska Mitrovica that have a more refined fabric with less inclusions. The same fabric as the one of some of the sherds from Rifnik has been observed in one sherd from nearby Vipota above Pečovnik (Ciglenečki, Pirkmajer 1987: 223; Pl. 2: 27).

18 The exact location is unknown, but it must have stood along one of the waterways in the valley below.

19 Ivana Ožanić-Roguljić kindly amended the translation into Croatian.

20 Limestone was identified by applying drops of 10% HCl.

21 Some of these have been photographed.

22 Both types are described above.

23 Some data are missing and could not be reconstructed. The original documentation gives microlocation per grid squares, while it is given by structure here for easier understanding. The sherds of some vessels were found at different microlocations.

KATALOG

- 1 dva ulomka ruba T-oblika s tijelom; urezan ukras višestruke valovnice na vrhu ruba i na vratu ispod ruba.
F: 2; površina glatka i neporozna; b: tamnosiva; dr: 28,0 cm; sač. v: 4,1 cm.
1994, SJ 040, Toranj II (unutrašnjost); inv. br.: PA-1854.
T. 1: 1.
- 2 četrdeset i tri ulomka ruba T-oblika s trbušastim tijelom; urezan ukras višestruke valovnice na vrhu ruba, na najširem dijelu tijela tri usporedne horizontalne kanelure, pod njima dvije, nad njima tri urezane višestruke valovnice.
F: 1; površina hrapava; unutarinja strana porozna (osim uz rub), vanjska neporozna; bup: siva; bvp: tamno do svijetlosiva; bpr: svijetlosiva; dr: 36,2 cm; sač. v: 26,0 cm.
1942, 1992, 1998, 1999, SJ 001, 058, 068; Kuća VI; inv. br.: PA-1159, PA-1221, PA-1217, PA-1838, PA-1900, PA-1962.
Objava: Bolta 1981: 19, 20; T. 20: 48, 60, 71.
T. 1: 2.
- 3 šest ulomaka ruba T-oblika s tijelom; urezan ukras višestruke valovnice na vrhu ruba; na tijelu višestruke valovnice i tri usporedne horizontalne kanelure među njima.
F: 2; površina glatka; unutarinja strana porozna, vanjska neporozna; bp: vrlo svijetlo sivo–smeđa (sekundarno izgorjena); bpr: vrlo tamnosiva; dr: 34,4 cm; sač. v: 6,9 cm; d: do 1,4 cm.
1941, 1963, Cisterna; Apnena jama; inv. br.: PA-1197, PA-2044.
Objava: Bolta 1981: 19; T. 19: 84; Ciglenečki 2000: sl. 84: 1.
T. 2: 1.
- 4 ulomak ruba T-oblika s tijelom; na vrhu ruba urezane tri usporedne kanelure među dvije višestruke valovnice; višestruke valovnice i na vratu ispod ruba.
F: 2; površina hrapava; unutarinja strana djelomično porozna; bup i bpr: siva; bvp: tamnosiva; dr: 37,4 cm; sač. v: 4,5 cm.
1941, Cisterna; inv. br.: PA-1189.
Objava: Bolta 1981: 19; T. 19: 85; Ciglenečki 2000: sl. 83: 10.
T. 2: 2.
- 5 ulomak ruba T-oblika s tijelom; na vrhu ruba urezane tri usporedne kanelure među dvije višestruke valovnice; višestruke valovnice i na vratu ispod ruba.
F: 2; površina na unutarinjoj strani porozna (osim na rubu), na vanjskoj neporozna; bup i bpr: tamnosiva; bvp: vrlo tamnosiva; dr: 28 cm; sač. v: 3,6 cm.
2001, SJ 102, Unutarinja strana bedema – između Tornjeva III i IV; inv. br.: PA-1789.
T. 2: 3; 4: 14.
- 6 ulomak ruba T-oblika s urezanim ukrasom višestruke valovnice na vrhu.
F: 1; površina hrapava; unutarinja strana porozna, vanjska neporozna; bp: siva; bpr: svijetlosiva; sač. v: 2,3 cm; š: 4 cm.

CATALOGUE

- 1 two sherds of a T-shaped rim and body with multiple incised wavy lines on the top rim surface and neck.
F: 2; smooth and non-porous surface; c: dark grey; rd: 28 cm; surv. h: 4.1 cm.
1994, SU 040, Tower II (interior); Inv. No.: PA-1854.
Pl. 1: 1.
- 2 forty-three sherds of a T-shaped rim and ellipsoid body with multiple incised wavy lines on the top rim surface, three parallel horizontal grooves at maximum body diameter flanked by two bands of multiple incised wavy lines below and three above.
F: 1; rough surface; porous interior (except at the rim), non-porous exterior; isc: grey; esc: dark to light grey; fc: light grey; rd: 36.2 cm; surv. h: 26 cm.
1942, 1992, 1998, 1999, SU 001, 058, 068; House VI; Inv. Nos.: PA-1159, PA-1221, PA-1217, PA-1838, PA-1900, PA-1962.
Publication: Bolta 1981: 19, 20; Pl. 20: 48, 60, 71.
Pl. 1: 2.
- 3 six sherds of a T-shaped rim and body with multiple incised wavy lines on the top rim surface and three parallel horizontal grooves on the neck flanked by bands of multiple incised wavy lines above and below.
F: 2; smooth surface; porous interior, non-porous exterior; sc: very light grey-brown (secondary burning); fc: very dark grey; rd: 34.4 cm; surv. h: 6.9 cm; th: up to 1.4 cm.
1941, 1963, Cistern; Lime pit; Inv. Nos.: PA-1197, PA-2044.
Publication: Bolta 1981: 19, Pl. 19: 84; Ciglenečki 2000: Fig. 84: 1.
Pl. 2: 1.
- 4 sherd of a T-shaped rim and body with three parallel grooves flanked on either side by multiple incised wavy lines on the top rim surface and multiple wavy lines on the neck.
F: 2; rough surface; partially porous interior; isc and fc: grey; esc: dark grey; rd: 37.4 cm; surv. h: 4.5 cm.
1941, Cistern; Inv. No.: PA-1189.
Publication: Bolta 1981: 19; Pl. 19: 85; Ciglenečki 2000: Fig. 83: 10.
Pl. 2: 2.
- 5 sherd of a T-shaped rim and body with three parallel grooves flanked on either side by multiple incised wavy lines on the top rim surface and multiple wavy lines on the neck.
F: 2; porous interior surface (except at the rim), non-porous exterior; isc and fc: dark grey; esc: very dark grey; rd: 28 cm; surv. h: 3.6 cm.
2001, SU 102, Fortification wall interior – between Towers III and IV; Inv. No.: PA-1789.
Pls. 2: 3; 4: 14.
- 6 sherd of a T-shaped rim with multiple incised wavy lines

- 1994, SJ 045, Vanjska strana bedema – istočno od Tornja II; inv. br.: PA-1767.
- 7 dva ulomka tijela s urezanim jednostrukim valovicama i horizontalnom kanelurom među njima.
F: 2; površina porozna; bp: vrlo tamnosiva do svijetlosivo–smeđa; bpr: siva; vel: 11,2 x 6,5 cm; 7,0 x 9,1 cm; d: do 1,2 cm.
2001, SJ 102, Unutarnja strana bedema – između Tornjeva III i IV; inv. br.: PA-2122, PA-2123.
T. 2: 4.
- 8 dva ulomka tijela, na gornjem dijelu preoblikovanoga u sekundaran rub; urezan ukras višestrukih valovnica i višestrukih horizontalnih kanelura među njima.
F: 2; površina na unutarnjoj strani porozna, na vanjskoj neporozna; bp: svijetlosiva; bpr: vrlo tamnosiva; dr (sekundarnog): 38,6 cm; sač. v: 9,5 cm.
1969, Kuća 6 (istočni prostor); inv. br.: PA-2604.
T. 3: 1.
- 9 dva ulomka tijela s urezanim ukrasom jednostruke i prepletene jednostrukih valovnica.
F: 1; površina glatka; unutarnja strana porozna, vanjska neporozna; bup i bpr: siva; bvp: tamnosiva; vel: 10,2 x 7,3 cm; 10,2 x 7,1 cm; d: do 1,2 cm.
1942, Kuća VI; inv. br.: PA-1209, PA-1227.
Objava: Bolta 1981: 20; T. 20: 58, 61.
T. 4: 1.
- 10 tri ulomka tijela s urezanim ukrasom jednostrukih valovnica.
F: 1; površina hrapava; unutarnja strana porozna, vanjska neporozna; bp: tamnosiva; bpr: siva; vel: 10,6 x 14,2 cm; 10,6 x 8,7 cm; d: do 1,5 cm.
1942, 1999, SJ 102, Unutarnja strana bedema – između Tornjeva III i IV; Kuća VI; inv. br.: PA-1225, PA-1824.
Objava: Bolta 1981, 20, T. 20: 62.
T. 4: 2.
- 11 ulomak tijela s urezanim ukrasom jednostrukih valovnica.
F: 2; površina na unutarnjoj strani porozna, na vanjskoj neporozna; b: tamnosiva; vel: 5 x 4,7 cm; d: 0,8 cm.
1999, zapadno od Kuće VI; inv. br.: PA-1823.
T. 4: 3.
- 12 ulomak tijela s urezanim ukrasom jednostruke valovnice.
F: 2; površina na unutarnjoj strani porozna, na vanjskoj neporozna; b: tamnosiva; vel: 6,2 x 3,8 cm; d: 0,9 cm.
1942, Kuća VI; inv. br.: PA-1162.
Objava: Bolta 1981: 20; T. 20: 54.
T. 4: 4.
- 13 četiri ulomka tijela s urezanim ukrasom višestrukih valovnica.
F: 2; površina porozna; bup i bpr: siva; bvp: vrlo tamnosiva; vel: 6,5 x 7,5 cm; 9,4 x 8,2 cm; d: do 1,5 cm.
2001, SJ 102, Unutarnja strana bedema – između Tornjeva III i IV; inv. br.: PA-2122, PA-2123.
T. 2: 4.
- on the top rim surface.
F: 1; rough surface; porous interior, non-porous exterior; sc: grey; fc: light grey; surv. h: 2.3 cm; w: 4 cm.
1994, SU 045, Fortification wall exterior – east of Tower II; Inv. No.: PA-1767.
- 7 two body sherds with a horizontal groove flanked on either side by a single wavy line.
F: 2; porous surface; sc: very dark grey to light grey-brown; fc: grey; size: 11.2 x 6.5 cm; 7.0 x 9.1 cm; th: up to 1.2 cm.
2001, SU 102, Fortification wall interior – between Towers III and IV; Inv. Nos.: PA-2122, PA-2123.
Pl. 2: 4.
- 8 two body sherds with the upper edge reshaped into a secondary rim with two bands of multiple horizontal grooves separated by bands of multiple incised wavy lines.
F: 2; porous interior surface, non-porous exterior; sc: light grey; fc: very dark grey; rd (secondary): 38.6 cm; surv. h: 9.5 cm.
1969, House 6 (east room); Inv. No.: PA-2604.
Pl. 3: 1.
- 9 two body sherds with a single incised wavy line and two intertwined wavy lines below.
F: 1; smooth surface; porous interior, non-porous exterior; isc and fc: grey; esc: dark grey; size: 10.2 x 7.3 cm; 10.2 x 7.1 cm; th: up to 1.2 cm.
1942, House VI; Inv. Nos.: PA-1209, PA-1227.
Publication: Bolta 1981: 20; Pl. 20: 58, 61.
Pl. 4: 1.
- 10 three body sherds with single incised wavy lines.
F: 1; rough surface; porous interior, non-porous exterior; sc: dark grey; fc: grey; size: 10.6 x 14.2 cm; 10.6 x 8.7 cm; th: up to 1.5 cm.
1942, 1999, SU 102, Fortification wall interior – between Towers III and IV; House VI; Inv. Nos.: PA-1225, PA-1824.
Publication: Bolta 1981, 20, Pl. 20: 62.
Pl. 4: 2.
- 11 body sherd with single incised wavy lines.
F: 2; porous interior surface, non-porous exterior; c: dark grey; size: 5 x 4.7 cm; th: 0.8 cm.
1999, west of House VI; Inv. No.: PA-1823.
Pl. 4: 3.
- 12 body sherd with a single incised wavy line.
F: 2; porous interior surface, non-porous exterior; c: dark grey; size: 6.2 x 3.8 cm; th: 0.9 cm.
1942, House VI; Inv. No.: PA-1162.
Publication: Bolta 1981: 20; Pl. 20: 54.
Pl. 4: 4.
- 13 four body sherds with multiple incised wavy lines.
F: 2; porous surface; isc and fc: grey; esc: very dark grey;

- va III i IV; inv. br.: PA-2120, PA-2124.
T. 4: 5.
- 14 tri ulomka tijela s urezanim ukrasom višestrukih valovnica i triju usporednih horizontalnih kanelura među njima.
F: 1; površina na unutarnjoj strani porozna, na vanjskoj neporozna; bp: siva do tamnosiva; bpr: svijetlosiva; vel: 6,3 x 5,6 cm; 10,4 x 7,0 cm; d: do 1,2 cm.
1999, 2001, SJ 066, 101, Unutarnja strana bedema – između Tornjeva III i IV; zapadno od Kuće VI; inv. br.: PA-1820, PA-2111.
T. 4: 6.
- 15 pet ulomka tijela s urezanim ukrasom višestrukih valovnica i triju usporednih horizontalnih kanelura.
F: 2; površina porozna; b: siva; vel: 7,7 x 9 cm; d: do 1,4 cm.
2001, SJ 102, Unutarnja strana bedema – uz Toranj III; inv. br.: PA-2119.
- 16 dva ulomka tijela s ukrasom plitkih višestrukih valovnica i horizontalnih kanelura.
F: 2; površina hrapava i porozna; bup i bpr: siva; bvp: si-vo-smeđa; vel: 12 x 8,7 cm; d: 0,9 cm.
2001, SJ 102, Unutarnja strana bedema – između Tornjeva III i IV; inv. br.: PA-2125.
- 17 ulomak tijela s urezanim ukrasom pojedinih i prepletenih višestrukih valovnica.
F: 2; površina glatka; unutarnja strana porozna, vanjska neporozna; bup: siva; bvp: vrlo tamnosiva; bpr: tamno siva; vel: 15,1 x 8,1 cm; d: do 1,2 cm.
1942, Kuća VI; inv. br.: PA-1224.
Objava: Bolta 1981: 20; T. 20: 70.
T. 4: 7.
- 18 pet ulomka tijela s urezanim ukrasom višestrukih valovnica i triju usporednih horizontalnih kanelura.
F: 2; površina porozna; bp: vrlo tamnosiva; bpr: siva; vel: 5,1 x 4,2 cm; 5,2 x 3,0 cm; 4,3 x 4,3 cm; 5,3 x 3,9 cm; 3,6 x 2 cm; d: do 0,7 cm.
2001, SJ 102, Unutarnja strana bedema – između Tornjeva III i IV; inv. br.: PA-2114, PA-2115.
T. 4: 8.
- 19 ulomak tijela s urezanim ukrasom višestrukih valovnica i dubokih horizontalnih kanelura.
F: 1; površina na unutarnjoj strani porozna, na vanjskoj neporozna; bp: tamnosiva; bpr: vrlo svijetlosiva; vel: 5,4 x 3,7 cm; d: do 1,2 cm.
1999, SJ 066, zapadno od Kuće VI; inv. br.: PA-1828.
T. 4: 9.
- 20 dva ulomka tijela s urezanim ukrasom višestruke valovnice.
F: 1; površina neporozna; bup i bpr: svijetlosiva; bvp: svijetlo do tamnosiva; vel: 7 x 7,8 cm; 5,2 x 5,3 cm; d: do 0,9 cm.
size: 6.5 x 7.5 cm; 9.4 x 8.2 cm; th: up to 1.5 cm.
2001, SU 102, Fortification wall interior – between Towers III and IV; Inv. Nos.: PA-2120, PA-2124.
Pl. 4: 5.
- 14 three body sherds with three parallel horizontal grooves flanked on either side by a band of multiple incised wavy lines.
F: 1; porous interior surface, non-porous exterior; sc: grey to dark grey; fc: light grey; size: 6.3 x 5.6 cm; 10.4 x 7.0 cm; th: up to 1.2 cm.
1999, 2001, SU 066, 101, Fortification wall interior – between Towers III and IV; west of House VI; Inv. Nos.: PA-1820, PA-2111.
Pl. 4: 6.
- 15 five body sherds with three parallel horizontal grooves flanked by a band of multiple incised wavy lines.
F: 2; porous surface; c: grey; size: 7.7 x 9 cm; th: up to 1.4 cm.
2001, SU 102, Fortification wall interior – beside Tower III; Inv. No.: PA-2119.
- 16 two body sherds with parallel horizontal grooves flanked by a band of shallow incised multiple wavy lines.
F: 2; rough and porous surface; isc and fc: grey; esc: grey-brown; size: 12 x 8.7 cm; th: 0.9 cm.
2001, SU 102, Fortification wall interior – between Towers III and IV; Inv. No.: PA-2125.
- 17 body sherd with single and intertwined bands of multiple incised wavy lines.
F: 2; smooth surface; porous interior, non-porous exterior; isc: grey; esc: very dark grey; fc: dark grey; size: 15.1 x 8.1 cm; th: up to 1.2 cm.
1942, House VI; Inv. No.: PA-1224.
Publication: Bolta 1981: 20; Pl. 20: 70.
Pl. 4: 7.
- 18 five body sherds with three parallel horizontal grooves flanked by bands of multiple incised wavy lines.
F: 2; porous surface; sc: very dark grey; fc: grey; size: 5.1 x 4.2 cm; 5.2 x 3.0 cm; 4.3 x 4.3 cm; 5.3 x 3.9 cm; 3.6 x 2 cm; th: up to 0.7 cm.
2001, SU 102, Fortification wall interior – between Towers III and IV; Inv. Nos.: PA-2114, PA-2115.
Pl. 4: 8.
- 19 body sherd with deep parallel horizontal grooves flanked by a band of multiple incised wavy lines.
F: 1; porous interior surface, non-porous exterior; sc: dark grey; fc: very light grey; size: 5.4 x 3.7 cm; th: up to 1.2 cm.
1999, SU 066, west of House VI; Inv. No.: PA-1828.
Pl. 4: 9.
- 20 two body sherds with multiple incised wavy lines.
F: 1; non-porous surface; isc and fc: light grey; esc: light

- 1942, 1999, SJ 068, Kuća VI; inv. br.: PA-1161, PA-1814.
Objava: Bolta 1981: 20; T. 20: 57.
T. 4: 10.
- 21 dva ulomka tijela s urezanim ukrasom višestrukih valovnica i usperednih horizontalnih kanelura među njima.
F: 1; površina neporozna; bup i bpr: blijedo siva; bvp: siva; dr: do 24 cm; sač. v: ca 6,5 cm.
1942, Kuća VI; inv. br.: PA-1220.
Objava: Bolta 1981: 20; T. 20: 63.
T. 4: 11.
- 22 pet ulomka tijela s urezanim ukrasom pojedinih i prepletenih višestrukih valovnica.
F: 1; površina na unutarnjoj strani porozna, na vanjskoj djelomično porozna; bup: svijetlo do tamno siva; bvp: svijetlo–smeđa do tamnosiva; bpr: u srednjem dijelu svijetlo narančasto–smeđa, na rubovima svijetlosmeđa; sač. v: 16,8 cm; d: do 1,5 cm.
1977, Objekt između Velike crkve i Cisterne; inv. br.: PA-1074.
Objava: Bolta 1981: 21; T. 21: 105; Ciglenečki 2000: sl. 84: 2.
- 23 pet ulomka tijela s urezanim ukrasom višestruke valovnice.
F: 2; površina na unutarnjoj strani porozna, na vanjskoj djelomično porozna; bp: vrlo tamnosiva; bpr: siva; sač. v: 12 cm; d: do 1,5 cm.
1977, Objekt između Velike crkve i Cisterne; inv. br.: PA-1073.
Objava: Bolta 1981: 21; T. 21: 104; Ciglenečki 2000: sl. 84: 3.
- 24 ulomak ruba T-oblika s urezanim ukrasom višestruke valovnice na vrhu.
F: 1; površina porozna; bp: svijetlo sivo–smeđa (sekundarno izgorena); bpr: u srednjem dijelu vrlo tamnosiva, sa strane vrlo svijetlosivo–smeđa (sekundarno izgorena); dr: 29 cm (?); sač. v: 2,5 cm.
1963, Apnena jama; inv. br.: PA-2046.
T. 3: 2.
- 25 ulomak jednostavnoga, horizontalno izvijenog ruba s tijelom; ukras višestruke valovnice na vrhu ruba i na tijelu.
F: 2; površina porozna; bup: svijetlo siva; bvp: siva; bpr: vrlo tamnosiva; sač. v: 4,8 cm.
1942, Kuća VI; inv. br.: PA-1152.
Objava: Bolta 1981: 29; T. 27: 74.
T. 3: 3.
- 26 pet ulomka ruba T-oblika s tijelom; duboko urezan ukras višestrukih valovnica na tijelu.
F: 1; površina na unutarnjoj strani porozna, na vanjskoj neporozna; bp: siva; bpr: vrlo svijetlosiva; dr: 17 cm; sač. v: 6,8 cm.
1962, 1991, 1992, Kuća 8; Unutarnja strana bedema – uz Toranj I; inv. br.: R-2641, PA-1906, PA-1945.
- to dark grey; size: 7 x 7.8 cm; 5.2 x 5.3 cm; th: up to 0.9 cm.
1942, 1999, SU 068, House VI; Inv. Nos.: PA-1161, PA-1814.
Publication: Bolta 1981: 20, Pl. 20: 57.
Pl. 4: 10.
- 21 two body sherds with alternating parallel horizontal grooves and multiple incised wavy lines.
F: 1; non-porous surface; isc and fc: pale grey; esc: grey; rd: up to 24 cm; surv. h: ca 6.5 cm.
1942, House VI; Inv. No.: PA-1220.
Publication: Bolta 1981: 20; Pl. 20: 63.
Pl. 4: 11.
- 22 five body sherds with single and intertwined bands of multiple incised wavy lines.
F: 1; porous interior surface, partially porous exterior; isc: light to dark grey; esc: light brown to dark grey; fc: light orange-brown at the core, light brown at the edges; surv. h: 16.8 cm; th: up to 1.5 cm.
1977, Building between Large church and Cistern; Inv. No.: PA-1074.
Publication: Bolta 1981: 21; Pl. 21: 105; Ciglenečki 2000: Fig. 84: 2.
Pl. 4: 12.
- 23 five body sherds with bands of multiple incised wavy lines.
F: 2; porous interior surface, partially porous exterior; sc: very dark grey; fc: grey; surv. h: 12 cm; th: up to 1.5 cm.
1977, Building between Large church and Cistern; Inv. No.: PA-1073.
Publication: Bolta 1981: 21; Pl. 21: 104; Ciglenečki 2000: Fig. 84: 3.
Pl. 4: 13.
- 24 sherd of a T-shaped rim with multiple incised wavy lines on the top rim surface.
F: 1; porous surface; sc: light grey-brown (secondary burning); fc: very dark grey at the core, very light grey-brown at the edges (secondary burning); rd: 29 cm (?); surv. h: 2.5 cm.
1963, Lime pit; Inv. No.: PA-2046.
Pl. 3: 2.
- 25 sherd of a simple, horizontally everted rim and body with multiple incised wavy lines on the top rim surface and neck.
F: 2; porous surface; isc: light grey; esc: grey; fc: very dark grey; surv. h: 4.8 cm.
1942, House VI; Inv. No.: PA-1152.
Publication: Bolta 1981: 29; Pl. 27: 74.
Pl. 3: 3.
- 26 five sherds of a T-shaped rim and body with deep multiple incised wavy lines on the shoulder.
F: 1; interior porous surface, non-porous exterior; sc: grey; fc: very light grey; rd: 17 cm; surv. h: 6.8 cm.
1962, 1991, 1992, House 8; Fortification wall interior – be-

- Objava: Bolta 1981: 27; T. 26: 61.
T. 3: 4.
- 27 ulomak ruba T-oblika s duboko urezanim ukrasom dvaju jednostrukih valovnica na vrhu.
F: 1; površina na unutarnjoj strani porozna (osim uz rub), na vanjskoj neporozna; bp: vrlo tamnosiva; bpr: siva; sač. v: 2,5 cm; š: 3,1 cm.
1999, SJ 066, Kuća VI; inv. br.: PA-1808.
T. 3: 5.
- 28 ulomak koso izvijenoga i zadebljanog ruba s tijelom; urezan ukras višestruke valovnice na vrhu ruba i na vratu ispod ruba.
F: 1; površina neporozna; bp: siva; bpr: vrlo svijetlosiva; dr: 14 cm; sač. v: 2,5 cm.
1992, Unutarnja strana bedema – zapadno od Kuće 6; inv. br.: PA-2223.
T. 3: 6.
- 29 ulomak jednostavnoga, koso izvijenog ruba s tijelom; urezan ukras višestruke valovnice na vrhu ruba i na vratu ispod ruba.
F: 2; površina glatka; unutarnja strana porozna (osim na rubu), vanjska neporozna; b: crna; dr: 22 cm; sač. v: 2,7 cm.
2007, SJ 158, Unutarnja strana bedema – sjeverno od Ulaznoga tornja; inv. br.: PA-2171.
T. 3: 7.
- 30 ulomak jednostavnoga, koso izvijenog ruba s kuglastim tijelom.
F: 1; površina neporozna; na unutarnjoj strani vidljivi tragovi spaljene tvari; bp: siva; bpr: vrlo tamnosiva; dr: 18 cm; sač. v: 5,3 cm.
1999, SJ 056, Kuća VI; inv. br.: PA-2188.
T. 3: 8.
- 31 dva ulomka jednostavnoga, koso izvijenog ruba s tijelom.
F: 2; površina djelomično porozna; bp: tamnosiva; bpr: vrlo tamnosiva; dr: 18,6 cm; sač. v: 2,8 cm.
1974, Objekt između Velike crkve i Cisterne; inv. br.: PA-2036.
T. 3: 9.
- 32 ulomak jednostavnoga, koso izvijenog ruba s tijelom.
F: 2; površina neporozna; b: vrlo tamnosiva; dr: 15 cm; sač. v: 3,1 cm.
2002, Unutarnja strana bedema – između Tornjeva II i III; inv. br.: PA-1677.
T. 3: 10.
- 33 šesnaest ulomka jednostavnoga, koso izvijenog ruba s kuglastim tijelom.
F: 2; površina hrapava i neporozna; bup i bpr: tamnosiva; bvp: siva; dr: 21 cm; sač. v: 14,3 cm.
1999, SJ 065, 066, Kuća VI; inv. br.: PA-2178.
T. 3: 11.
- side Tower I; Inv. Nos.: R-2641, PA-1906, PA-1945.
Publication: Bolta 1981: 27; Pl. 26: 61.
Pl. 3: 4.
- 27 sherd of a T-shaped rim with two deep incised single wavy lines on the top rim surface.
F: 1; porous interior surface (except at the rim), non-porous exterior; sc: very dark grey; fc: grey; surv. h: 2.5 cm; w: 3.1 cm.
1999, SU 066, House VI; Inv. No.: PA-1808.
Pl. 3: 5.
- 28 sherd of a sharply everted rim with a thickened lip and multiple incised wavy lines on the top rim surface and neck.
F: 1; non-porous surface; sc: grey; fc: very light grey; rd: 14 cm; surv. h: 2.5 cm.
1992, Fortification wall interior – west of House 6; Inv. No.: PA-2223.
Pl. 3: 6.
- 29 sherd of a sharply everted rim and body with multiple incised wavy lines on the top rim surface and neck.
F: 2; smooth surface; porous interior (except at the rim), non-porous exterior; c: black; rd: 22 cm; surv. h: 2.7 cm.
2007, SU 158, Fortification wall interior – north of the Gate tower; Inv. No.: PA-2171.
Pl. 3: 7.
- 30 sherd of a simple, sharply everted rim and globular body.
F: 1; non-porous surface; traces of a burnt material in the interior; sc: grey;
fc: very dark grey; rd: 18 cm; surv. h: 5.3 cm.
1999, SU 056, House VI; Inv. No.: PA-2188.
Pl. 3: 8.
- 31 two sherds of a simple, sharply everted rim and body.
F: 2; partially porous surface; sc: dark grey; fc: very dark grey; rd: 18.6 cm; surv. h: 2.8 cm.
1974, Building between Large church and Cistern; Inv. No.: PA-2036.
Pl. 3: 9.
- 32 sherd of a simple, sharply everted rim and body.
F: 2; non-porous surface; c: very dark grey; rd: 15 cm; surv. h: 3.1 cm.
2002, Fortification wall interior – between Towers II and III; Inv. No.: PA-1677.
Pl. 3: 10.
- 33 sixteen sherds of a simple, sharply everted rim and globular body.
F: 2; rough and non-porous surface; isc and fc: dark grey; esc: grey; rd: 21 cm; surv. h: 14.3 cm.
1999, SU 065, 066, House VI; Inv. No.: PA-2178.
Pl. 3: 11.
- 34 sherd of a simple, sharply everted rim and body.

34 ulomak jednostavnoga, koso izvijenog ruba s tijelom.
F: 2; površina hrapava i neporozna; b: tamnosiva; dr: 14
cm; sač. v: 2,6 cm.
2000, Vanjska strana bedema – između Ulaznoga tornja
i Tornja IV; inv. br.: PA-1797.

F: 2; rough and non-porous surface; c: dark grey; rd: 14
cm; surv. h: 2.6 cm.
2000, Fortification wall exterior – between the Gate
tower and Tower IV; Inv. No.: PA-1797.

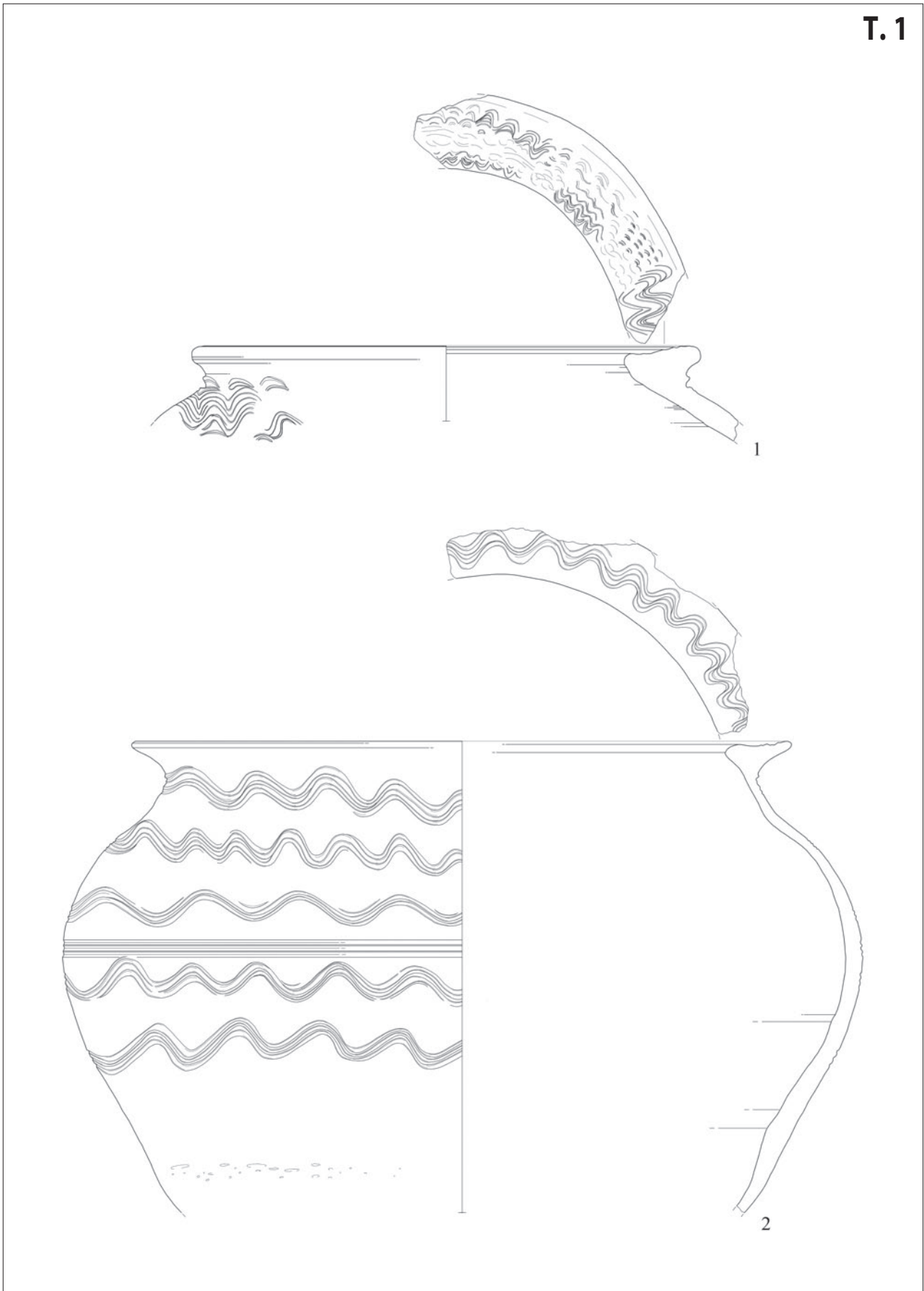
Prijevod / Translation
Andreja Maver

Lektura / Proofreading
Marko Maras

LITERATURA / BIBLIOGRAPHY

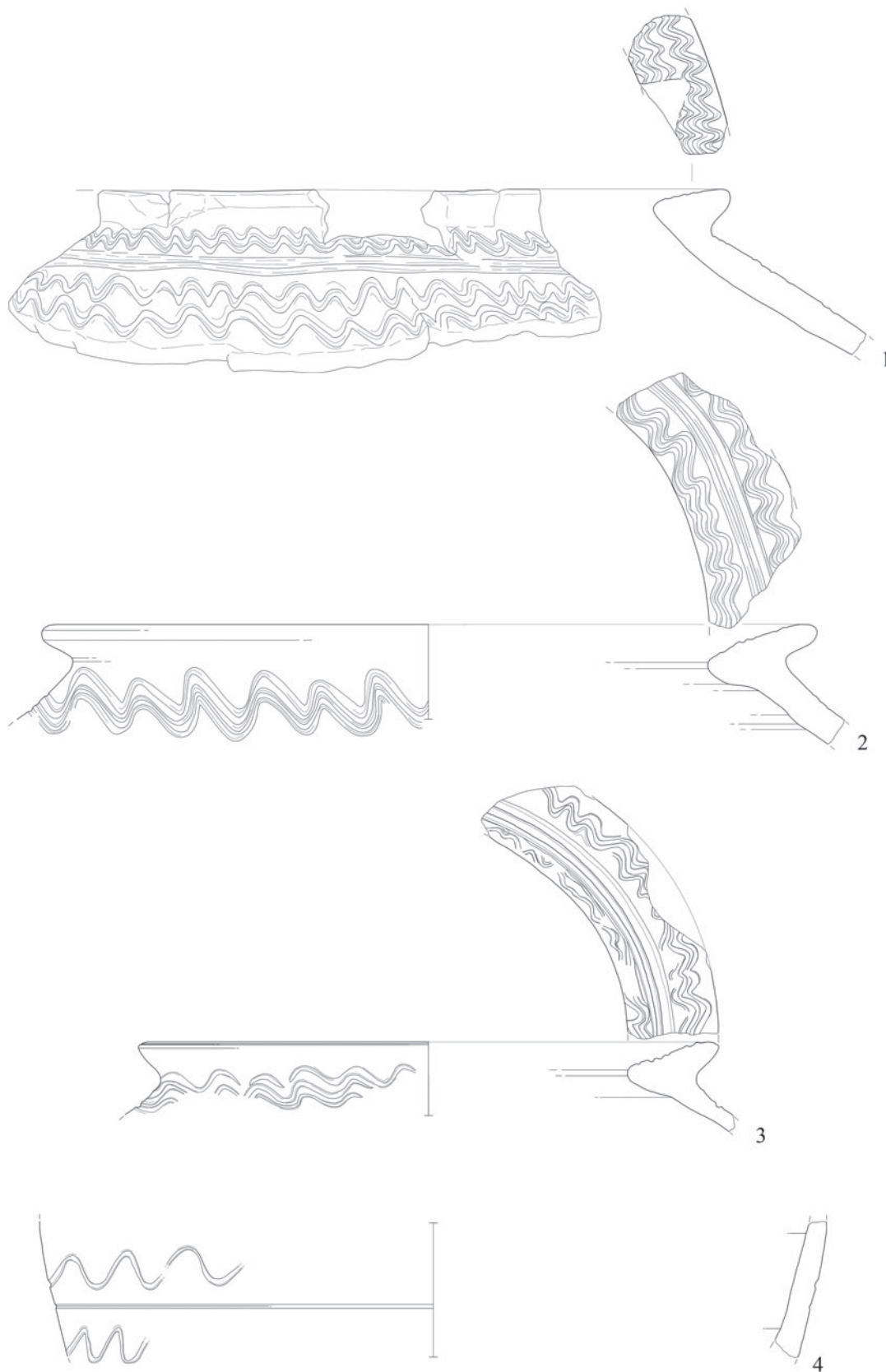
- Bausovac, M. 2010, Late Roman amphorae from Rifnik near Celje (Slovenia), in: *Late Roman Coarse Wares, Cooking Wares and Amphorae in the Mediterranean*, Menchelli S., Santoro S., Pasquinucci M., Guiducci G. (eds.), BAR International Series 2185 (II), Archaeopress, Oxford, 695–701.
- Bausovac, M. 2011, *Študija poznoantične lončenine iz utrjene višinske naselbine Rifnik pri Šentjurju*, Unpublished PhD thesis, Filozofska fakulteta Ljubljana, Ljubljana.
- Bausovac, M., Pirkmajer, D. 2012, Late Roman glazed pottery from Rifnik near Celje, *Rei Cretariae Romanae Fautorum Acta*, Vol. 42, 33–39.
- Bolta, A. 1957, Rimsko grobišče na Bregu v Celju, *Arheološki vestnik*, Vol. VIII, 317–327.
- Bolta, L. 1981, *Rifnik pri Šentjurju. Poznoantična naselbina in grobišče*, Katalogi in monografije 19, Ljubljana.
- Bratož, R. 1981, Kratak oris zgodovine krščanstva na Slovenskem v pozni antiki, *Zgodovinski časopis*, Vol. 35, 205–221.
- Brukner, O. 1981, *Rimska keramika u jugoslovenskom delu provincije Donje Panonije*, Dissertationes et Monographiae, Tome 24, Beograd.
- Ciglencčki, S. 1997, Strukturiranost poznorimske poselitve Slovenije, *Arheološki vestnik*, Vol. 48, 191–202.
- Ciglencčki, S. 1999, Barbari prihajajo, in: D. Božič et al., *Zakladi tisočletij. Zgodovina Slovenije od neandertalcev do Slovanov*, Založba Modrijan, Ljubljana, 341–342.
- Ciglencčki, S. 2000, *Tinje nad Loko pri Žusmu: poznoantična in zgodnje-srednjeveška naselbina*, Opera Instituti archaeologici Sloveniae 4, Ljubljana.
- Ciglencčki, S. 2005, Slowenien, in: *Reallexikon der Germanischen Altertumskunde*, Hoops J. (ed.), Berlin–New York, 123–128.
- Ciglencčki, S., Pirkmajer, D. 1987, Zatočišče poslednjih Celejanov na Vipoti, *Arheološki vestnik*, Vol. 38, 217–236.
- Gassner, V. 2000, Die Keramik mit Ausnahme der Terra sigillata, in: V. Gassner et al., *Das Kastell Mautern – Favianis*, Römische Limes in Österreich, Band 39, 184–314.
- Giesler, U. 1981, Die Kleinfunde, in: T. Ulbert, *Ad Pirum (Hrušica). Spätromische Passbefestigung in den Julischen Alpen*, Münchner Beiträge zur Vor- und Frühgeschichte, Band 31, 53–127, 163–246.
- Jevremov, B., Tomanič-Jevremov, M., Ciglencčki, S. 1993, Poznorimsko grobišče na Ptujem gradu, *Arheološki vestnik*, Vol. 44, 223–233.
- Kovačič, F. 1926, *Slovenska Štajerska in Prekmurje: zgodovinski opis, Slovenska zemlja. Opis slovenskih pokrajin v prirodznanskem, statističkem, kulturnem in zgodovinskem oziru*, VII. del, Matica slovenska, Ljubljana.
- Kuzmanov, G. 1992, Die lokale Gefäßkeramik, in: S. Uenze, *Die spätantiken Befestigungen von Sadovec, Bulgarien*, Münchner Beiträge zur Vor- und Frühgeschichte, Band 43, 201–223.
- Lányi, V. 1981, Die graue spätromische Keramik von Tokod, in: *Die spätromische Festung und das Gräberfeld von Tokod*, Mócsy A. (ed), Budapest, 73–120.
- Nikolić Đorđević, S. 2000, Antička keramika Singidunuma. Oblici posuda, in: *Singidunum 2*, Popović M. (ed.), Beograd, 11–244.
- Pahič, S. 1979, Nekaj podatkov o grobi hišni lončenini z najdišč ob južnem Pohorju, *Arheološki vestnik*, Vol. 30, 388–437.
- Pahič, S. 1980, Prvi podatki o grobi hišni lončenini z Brinjeve gore, *Arheološki vestnik*, Vol. 31, 89–112.
- Rodriguez, H. 1997, Die Zeit vor und nach der Schlacht am Fluvius Frigidus (394 n.Chr.) im Spiegel der südostalpinen Gebrauchskeramik, *Arheološki vestnik*, Vol. 48, 153–177.
- Roksandić, D. 2018, *Vinkovci u kasnorimskom razdoblju – keramika kao pokazatelj života u kasnorimskim Cibalama*, Acta musei Cibalensis 8, Vinkovci.
- Salamon, Á., Török, G. 1960, Funde von NO-Ungarn aus der Römerzeit, *Folia Archaeologica*, Vol. 12, 145–171, T. XXXIII–XXXIV.
- Schmid, W. 1943, Das ostgotische Haus von Reichenegg, *Das Joanneum*, Vol. 6, 275–276.
- Sokol, V. 1994, Das spätantike Kastrium auf dem Kuzelin bei Donja Glavica, *Arheološki vestnik*, Vol. 45, 199–209.
- Strmčnik, M. 1997, Mariborsko – bistriško območje v poznorimski dobi, *Arheološki vestnik*, Vol. 48, 269–288.
- Vidrih Perko, V. 1994, *Poznoantične amfore v Sloveniji*, Unpublished PhD Thesis, Filozofska fakulteta Ljubljana, Ljubljana.
- Vuga, D. 1985, Moški grob / 1885 z vrta Narodnega muzeja v Ljubljani, *Arheološki vestnik*, Vol. 36, 237–254.

T. 1

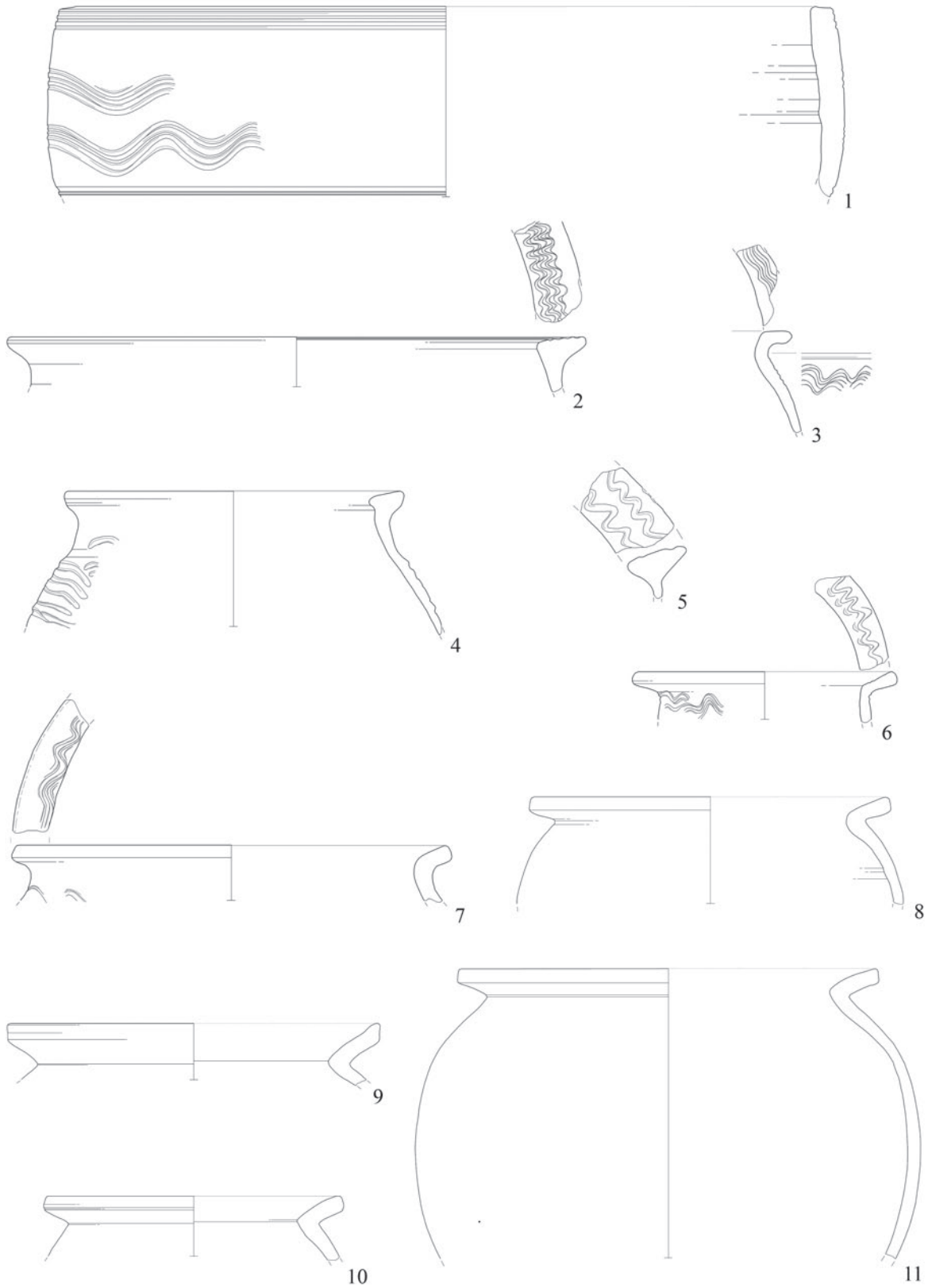
T. 1 Rifnik: kasnorimski lonci za pohranu (crtež: M. Bausovac; M 1:3)
Pl. 1 Rifnik: Late Roman storage jars (drawing: M. Bausovac; S 1:3)

T. 2

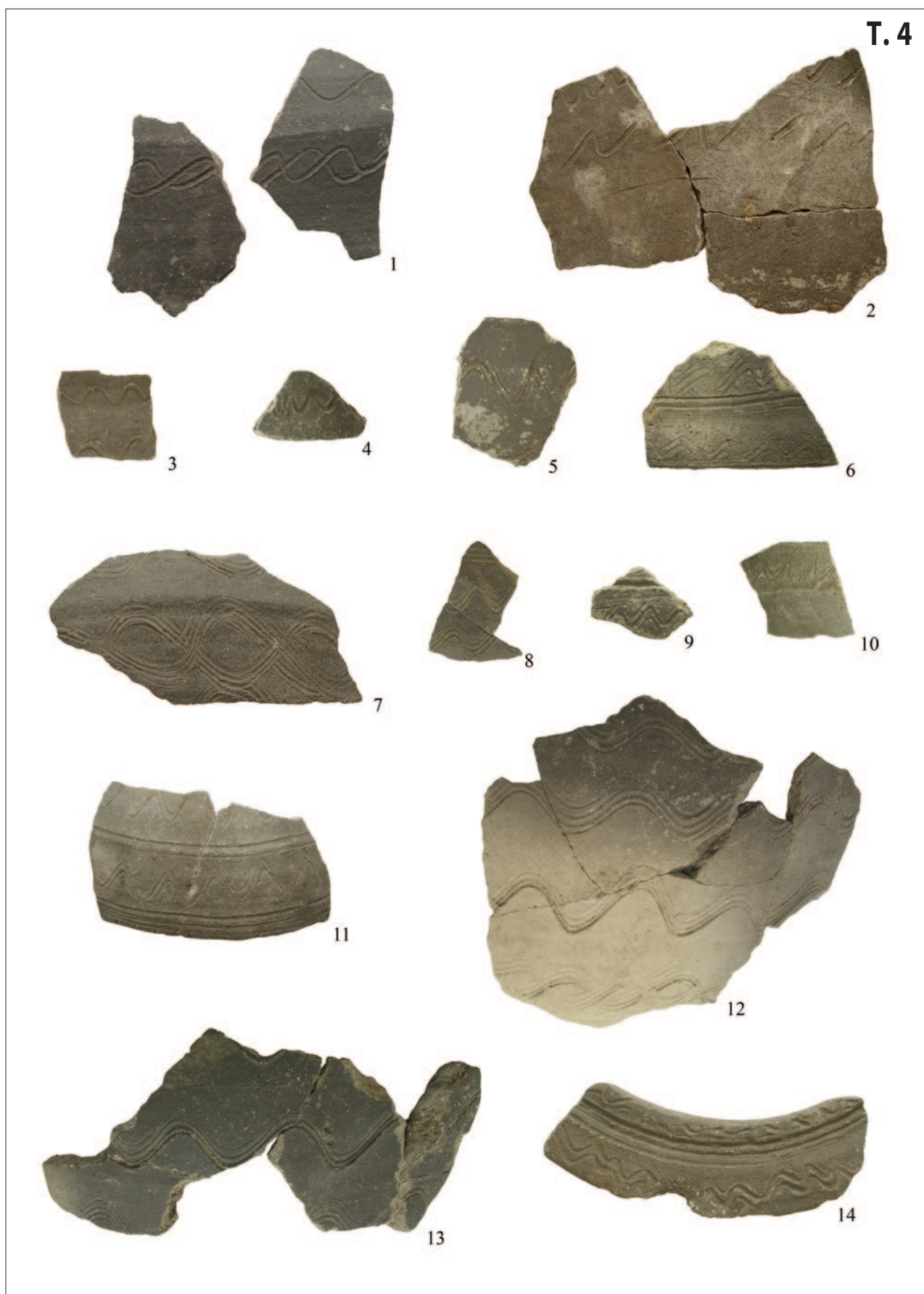

T. 2 Rifnik: kasnorimski lonci za pohranu (crtež: M. Bausovac; M 1:3)
Pl. 2 Rifnik: Late Roman storage jars (drawing: M. Bausovac; S 1:3)

T. 3

T. 3 Rifnik: kasnorimski lonci za pohranu (crtež: M. Bausovac; M 1:3)
Pl. 3 Rifnik: Late Roman storage jars (drawing: M. Bausovac; S 1:3)

T. 4 Rifnik: kasnorimski lonci za pohranu (snimila: M. Bausovac; M 1:3)

Pl. 4 Rifnik: Late Roman storage jars (photo: M. Bausovac; S 1:3)

